

Вважаємо, що відсутність смертної кари в Україні сьогодні – важливий крок до становлення її як правової демократичної держави у світовому співтоваристві. Однак, це не означає, що досвід інших країн з цього питання не є актуальним. На наш погляд, смертна кара як покарання не несе в собі негативу. Перш за все, необхідно виробити правильний механізм її застосування, який можна почерпнути з зарубіжного досвіду, зокрема, з досвіду США.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. States With and Without the Death Penalty [Електронний ресурс] // Death Penalty Information Center. – Режим доступу : <http://www.deathpenaltyinfo.org/states-and-without-death-penalty>.
2. Descriptions of Execution Methods [Електронний ресурс] // Death Penalty Information Center. – Режим доступу : <http://www.deathpenaltyinfo.org/descriptions-execution-methods>.
3. Кримінальний кодекс УРСР, введено в дію 1 квітня 1961 року Законом УРСР від 28 грудня 1960 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KD0006.html.
4. Назаров Д. Энциклопедия смертной казни / Д. Назаров // Огонек. – 2001. – № 40. – С.24–27.

Сивопляс Ю. Ю., ад'юнкт кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕПРАВОМІРНУ ВИГОДУ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ США (ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ)

У науковій літературі відзначаються значні зусилля, які демонструють Сполучені Штати Америки (далі – США) в боротьбі з корупцією. Вони знаходять своє відображення як у відповідних кроках всередині країни, так і важливих міжнародних ініціативах в зазначеній галузі. У 1999 року у Вашингтоні пройшов Глобальний форум з питань боротьби з корупцією, який прийняв «Загальні рекомендації про заходи боротьби з корупцією і забезпечення чесності і невідкупності співробітників органів юстиції та безпеки» [1].

В кримінальному законодавстві США на відміну від кримінального законодавства України відсутній єдиний кодифікований акт, в якому б передбачалась відповідальність за неправомірну вигоду. Норми, що містять кримінально-правову заборону неправомірної вигоди знаходять своє відображення в Зводі законів США, в Примірному кримінальному кодексі, в кримінальних кодексах штатів та інших нормативно-правових актах. Загалом, в американській кримінально-правовій доктрині прийнято розрізняти чотири основні види корупційних злочинів: 1) корупція в секторі публічної адміністрації; 2) комерційна корупція; 3) корупція, пов'язана з діяльністю профспілок та 4) корупція в області спорту.

Відмінними рисами криміналізації неправомірної вигоди за американським законодавством є досить широке визначення його ознак та досить широке коло осіб, які можуть бути суб'єктами не тільки хабарництва, а й інших посадових злочинів.

Найбільш докладно в американському законодавстві викладені норми, що регулюють відповідальність за корупцію в секторі діяльності публічної адміністрації. Згідно пар. 201 розділу 18 Зводу законів США відповідальності за надання неправомірної вигоди підлягає будь-яка особа, що надає, пропонує або обіцяє будь-які цінності державній посадовій особі. Також, за цією статтею (параграфом) підлягає відповідальності і посадова особа за одержання, прохання, вимагання, домагання або за згоду прийняття будь-яких цінностей для себе або третьої особи. Таке поєднання диспозицій надання та одержання неправомірної вигоди в одному і тому ж складі злочину є характерною особливістю кримінального законодавства США. Це дозволяє не дублювати в кодексах однакові елементи обох злочинів.

Як видно, американський законодавець подібно до законодавства України вважає закінченим злочином не тільки з моменту безпосереднього передачі предмета неправомірної вигоди, але й коли висловлено лише пропозиція, обіцянка, прохання або вимогу такої вигоди. Фактично об'єктивна сторона неправомірної вигоди криміналізована вже по суті справи на стадії здійснення підготовчих дій.

Найважливішим елементом надання або одержання неправомірної вигоди американські юристи визнають наявність

угоди між сторонами, яка не обов'язково має мати якусь певну форму, досить розуміння, що одержані блага вплинуть на рішення або на дії публічного службовця. Цей момент попередньої усної або мовчазної угоди відрізняє власне неправомірну вигоду від суміжних злочинів.

Перелік суб'єктів, які можуть нести кримінальну відповідальність за неправомірну вигоду в американському законодавстві надзвичайно широкий. Зупинимся на класифікації суб'єктів неправомірної вигоди відповідно до Зводу законів США. Суб'єктами злочинів, що передбачені в гл. 11, є головним чином посадові особи вищих органів державної влади та урядові службовці («публічні посадові особи», тобто особи, що діють від імені та в інтересах уряду США); глава 41, передбачає кримінальну відповідальність будь-якої федеральної посадової особи та службовця. Злочини, передбачені в гл. 93, також мають спеціального суб'єкта, це власне посадові або службові особи департаментів та їх представництв.

В Україні предметом більшості корупційних злочинів є неправомірна вигода, під якою слід розуміти грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, які обіцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав [2]. Згідно сформованої судової практики та на думку більшості науковців в США предметом неправомірної вигоди можуть бути гроші, майно, послуги або взагалі «будь-що, що має цінність» (саме така формула використовується в чинному федеральному Зводі законів в якості єдиного узагальнюючого предмета неправомірної вигоди). Неправомірна вигода не обов'язково повинна мати певну грошову вартість, необхідно лише, щоб вона була досить «цінної» в очах особи, що її одержує і могла вплинути на її службову поведінку.

На відміну від корупції у сфері публічної адміністрації, відповідальність за яку передбачена в КК всіх без винятку штатів і федеральним законодавством, «комерційна корупція» – карається тільки в деяких штатах (не більше ніж в 10). У федеральному законодавстві встановлено кримінальну відповідальність лише за одержання «неправомірної вигоди» або «винагород», при цьому відповідальність за надання неправомірної вигоди взагалі непередбачена.

У законодавстві тих штатів, де встановлена кримінальна відповідальність за корупцію в комерційному секторі, норми цих злочинів скоріш за все відносяться до майнових злочинів, що на нашу думку додає непотрібно плутанини. Було б більш доцільно віднести даний вид злочинів до посадових злочинів та помістити у розділ «корупція у секторі публічної адміністрації» як це власне зробив Український законодавець. Комерційне хабарництво трактується як різновид шахрайства, одна з форм обману в області приватного бізнесу (пар. 24.8 Примірного КК).

Правоохоронні органи в США не ведуть серйозної боротьби з комерційною корупцією, вважаючи, що відповідні приватні фірми повинні самотійно захищати свої інтереси, вони ж свою чергу абсолютно не зацікавлені в передачі справи до суду, побоюючись пов'язаним з цим галасу у пресі, що може негативно вплинути на репутації фірми.

Основну роль в розслідуванні корупції в відіграє Федеральне Бюро Розслідувань (далі – ФБР). Юрисдикція ФБР в федеральних органах влади поширюється на призначуваних і виборних посадових осіб не тільки на федеральному, але також на штатному і місцевому рівні управління [3, с. 9–13].

На основі проведеного порівняльно-правового аналізу кримінального законодавства України та США можна відзначити, що американський законодавець, на відміну від законодавця України, у всякому разі, на федеральному рівні, недостатньо уваги приділяє систематизації законів, їх класифікації та тлумаченні, віддавши рішення цього питання на відкуп науці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Общие рекомендации в отношении мер борьбы с коррупцией и обеспечения честности и неподкупности сотрудников органов юстиции и безопасности : Глобальный форум по вопросам борьбы с коррупцией Вашингтон 24–26 февраля 1999 года [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://docs.cntd.ru/document/901935175>

2. Кримінальний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України, Кодекс, Закон від 05.04.2001 № 2341-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/page11>.

3. Уголовное законодательство США : Владивостокский центр исследования организованной преступности при Юридическом институте ДВГУ. – 2004. – 54 с.